

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gratvlatio In Honorem Et Lavdem Honestissimi
Doctissimiq[ue] Iuuenis D. Iohannis Oldendorphij Dani**

Bjørn, Jacob

Tvbingæ

VD16 B 5659

[Text]

urn:nbn:de:hbz:466:1-36616

Legantissimum & omnium Doctorum
hominum iudicio comprobatum, est Ho-
rati de Poëtica elogium:
Aut prodesse volūt, aut delectare Poëtæ.

Aut simul & iucunda & idonea dicere vitæ.
Peculiarem enim & mirificam quandam vim ef-
ficaciamq; ad formandos vitæ mores semper ha-
buisse Poësin creditum est. Etenim eius proprium
est bonos laudare, & malos vituperare: Ex qua col-
latione virtuti præmia & vitij suæ decernuntur pœ-
næ. Hinc alibi idem Poëta rectè canit.
Os tenerum pueri, balbumq; Poëta figurat:
Torquet ab obscœnis iam nunc sermonibus aurem.
Mox etiam pectus præceptis format amicis.
Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Et Ovidius:

Adde quod insidiæ sacris à vatibus absunt,
Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos.

Non solum autem vitæ hominis profunt, sed eti-
am delectant, & sanè non leuiter, carmina Poeta-
rum, insignibus virtutum præceptis & exemplis re-
ferta. Nec vt quidam Scioi volunt, carmina anilia
figmenta, aut leues ac inutiles fabulæ sunt, ab ocio-
sis quibusdam stultæ delectationis gratia in Gy-
næceis & alijs λυγῆς fallendi temporis causa exco-
gitatæ: Sed doctissimorum hominum inuenta acu-
tissima ad præcipiendum, obiurgandum, corrigen-
dum, reprehendendum, docendum, & laudandum
inprimis vtilia.

Adde, quod hominum & ingeniorum magna di-
uersitas est: Quidam enim acuti, docti, & periti sunt,
A ij & ex

& ex longo orationis corpore facile rei propo-
sum colligere & percipere possunt. Quibus
verò non ita sunt ingeniosi & industrii, sed paulo
hebetiores. Horum ruditati & imperitiæ ut succu-
ripisset, & honestissima & utilissima quæque
persuaderi paterentur, Poëtæ viri illustres carmina
inuenerunt, ut horum dulcedine homines capti, fa-
cile cum ipsis de rebus ac negocijs consentirent,
consilia saluberrima, quamuis sibi aliqua ex parte
contraria, admitterent. Ac ut Medici pharmaca
ex amariss. radicibus præparata, morbo aliquo per-
iculoso conflictantibus propinaturi, oram in
calicis melle aut saccaro illiniunt, ut ea ratione du-
cedine mellis capti, poculum alacrius exhauriant,
sic pristinae sanitati restituantur: Ita sapientes & ge-
niosi quique, non semper aspera legum & veterum
præcepta adhibere, sed quibusdam etiam fabulis
Apologis, tanquam sale quodam, suam de rebus
uissimis orationem condire, & homines de suo
cicio admonere voluerunt: Et sanè meo iudicio re-
ac prudenter admodum. Etenim mira quædam est
carminibus suauitas, voluptas & delectatio. Sum-
mum nihil aliud (ut Erasmus confirmat) quam
omnium disciplinarum delicijs ac medullis conde-
placenta, seu ex electissimis quibusque flosculis ma-
lificium. Etenim præstantes Poëtæ ex omni genere
doctrinarum præcipuos locos illustrarunt.

Hanc laudem omnibus ætatibus Poësi con-
sam, & quidem verè attributam, ego illi luben-
linquo, nec eam carpere possum, nec debeo: Hoc
men mihi à doctis concedi posse nullum dubium

est, oratoriam facultatem longè ei antecellere. Atque
ne quis me remoretur scrupulus, priusquam ad insti-
tuti mei propositum & caput futuræ orationis pro-
prium accedā, breuissimis id demonstrare conabor.
Certum est magnam quidem esse utilitatem & su-
auitatem, ut & antea demonstratum est, Poëseos: sed
longè maiora eloquentiæ. Et si enim illa, oratio quo-
dam quasi sale perspergitur & vberior efficitur: ta-
men hæc præstat in eo, ut aliorum dicta & scripta
rectè intelligere, initia, progressus, & finem, cum
omnibus partibus atque ornamentis perspicere, sum-
mam rei sensu atque animo complecti, adminicula, in-
termedia, decoraque omnia cognoscere possimus,
& tandem nosmetipsos cum opus fuerit, grauiter,
purè, dilucidè, & appositè oratione explicare valea-
mus. Quamuis autem hic non quidem à doctis, sed
à blateronibus & ineptis nonnullis hominibus no-
bis occurrat, qui impudenter garriunt, eloquenti-
am seu benè dicendi studium nihil aliud esse, quam
quendam fucum, accersitum ornatus inutilem,
verborum inanem strepitum, denique loquacitatem
quandā futilem, homine Philosopho indignam: A-
lij qui cultiores videri volunt, fateantur copiam ef-
se & facultatem de rebus dicendi luculenter & præ-
clare, quocumque in argumento verferis, & quancumque
rem susceperis exponendam, dignitate nunquam
carentem, sed commodum habere nullum. Hi omnes
tamen à scopo aberrant longissimè. Nam sine elo-
quentiæ ope & adminiculo omnes reliquas artes
mancas, mutilas & imperfectas esse, omnes eruditi
vno ore affirmant. Quis enim sapientiæ, doctrinæ

A iij ue-

ue multiplicis usus esset, nisi oratione elegantius
spicua, & decora singula exponerentur: Nullis pro-
fecto de rebus in Ecclesia & scholis homines recte
doceri & erudiri, nullae Respublicae diu consistere
sine hac possent: Taceo, quod sola eloquentia homi-
nem dignum nomine suo facit. Sola enim ratione
oratione homo differt à brutis. Ore quidem omnes
præditi sunt, sed ad satisfaciendum nomini & ex-
pectationi hominum ulterius requiritur, ut quis ap-
dere proposita dicere & loqui possit. Eloquentia
igitur qui excolunt ab ea mortales quodammodo
Dij veri quæ homines efficiuntur. Vnde Diogenes
Cynicus quodam tempore lucernam accensam
forum detulit clarissima luce, quærenti similis, Ro-
gantibus quid ageret? Homines se quærere ait.
Notans eos qui artibus hisce, maxime verò con-
differendi facultate præditi & expoliti non esse
nomine suo vix dignos. Magna insuper vis est
eloquentiæ. Nam præcipuæ naturæ actiones & om-
nia oratione gubernantur & expediuntur: adeo quod
ut sine mediocri dicendi, vel scribendi facultate
quodammodo, hoc præsertim seculo, vel Ecclesiæ, vel Repub-
licæ cum laude usus esse possit. In Ecclesiâ, cum
multorum ne dicam errores, sed potius furor, &
subinde oriuntur, perspicua oratione saepe re-
fringitur, ac veræ sententiæ explicandæ sint. In ciuili
vitæ consuetudine, in forensibus actionibus, in
consultationibus, legationibus, & alijs his similibus
eloquentiam dominari manifestius est, quam
vlla demonstratione opus habeat. Non solum
eloquentiæ utilitates quodammodo infinitæ, sed

am eius suauitas aliqua ex parte expendenda erit.
Nemo quidem sani iudicii homo inficias ire potest,
summopere delectari homines & commoueri Poë-
si, quemadmodū multa hinc inde in fabulis Poëtarū,
maximē verò exemplum Tyrtæi ostendit. Hic Ar-
chimbroti filius, Poëta, & Tibicen, deformis qui-
dem aspectu, Olymp. 35. floruit. Lacones autē iam
ter à Messenijs victi, auxilium ab Atheniensibus
consulto oraculo petierunt. Athenienses ergo
Tyrtæum eis in contemptum dederunt, cum ludī-
magister esset, (olim enim ex seruis Domini suis
liberis domi praeceptores constituere solebant, vt
palsim in lure multis ex locis apparet) claudus,
luscus, & ab omnibus irrideretur. At ille carmine
militum animos ita inflammauit, vt tandem Mes-
sanam expugnarint. Quapropter ciuitate donatus
est, & in tanta porro fuit existimatione, vt quoties
cum hoste congressuri essent, eius Poëmata canerēt,
& domi Trichoriam saltationem ex eius præscripto
exercerent: Sed animos hominum magis moueri
& excitari eloquentia: vel ex hoc maximē perspi-
cuum est, quod ipsi Poetæ Mercurium Iouis &
Maiæ filium *ἐρμῆν* appellarunt, quasi *ῥήτορας* hoc
est interpretationis, quæ voce fit, autor esset: ac eum
Deorum nuncium fingeant: quoniam illius diuinæ
particulæ sermo, quæ in nobis est, mentis videlicet
index existit. Caput alato petaso, pedes talari-
bus muniētem: dextra caduceum gerentem, la-
teri Harpagem accinctum habentem. Caput au-
tem huius alato petaso tectum, symbolum est, omnes
homines.

homines facultatis oratoriæ adnuculo indigent,
tùm in practica, tùm in theorica vita. Hæc duplex
Occupatur enim vel ἐν ποιήσει, quam pedes talaribus
insignes denotant, vel ἐν πράξει quæ media est inter
Theoricam & Mechanicam vitam. πράξις autem
ipsa πολιτικὴ, omne genus virtutum complectitur
vicioꝝ. Ad virtutis exercitationem alij metu
& formidine incitantur, iuxta illud:

Oderunt peccare boni virtutis amore,

Oderunt peccare mali formidine Poenæ.

Honestatem caduceus significat, cui gemini
gæques implicati sunt: quandoquidem prudentia
virtutes omnes moderatur. Metum & formidinem
Harpax denotat, lateri accinctus. Qui enim sponte
recte monitis obedire nolunt, hi vi compelluntur
sunt. Caduceo mortuos ducit atq; reducit, hoc
insontes liberat, fontes damnat: Somnos infert, an
adimit: Populum modò ad pacem, modò ad bel
hortatur. Elegantissimè sanè hæc pictura eloqu
tiæ natura & proprietas expressa est. Propri
enim oratoris officium est hortari, dehortari, la
dare, vituperare, accusare, defendere, persuadere,
dissuadere, ac quò velit quasi vi quadam hominu
animos impellere. Galli vero non Mercurio, sed
Herculi, vt prodit in præfatione quadam Luciani
& Alciatus in emblematis suis, quem sua lingua
mum vocant, eloquentiæ laudem tribuunt. Alii
huius simulachrum monstruosum & alienum rep
sentant. Fingunt eum senem esse, inculta, g
braq; canicie, obrugata cute, & nigro admodum
lore, vt marinos nautas esse, compertum habent.

* alij honestate ipsa

Etiam cum sit, tamen Herculis cultum gerit.
Amictus enim est exuvio leonis, dextra clavam te-
net, sinistra proutensum arcum prætendit, pharetra
ab humeris suspensa: denique omni ex parte Hercu-
les est. Verum quod in imagine maximè mirum est,
senex ille confertissimam quandam hominum mul-
titudinem auribus vinctis trahit. Vincula autè sunt
tenues quædam catenulæ, linguæ extremo apici
annexæ, auro, electroque fabrefactæ, spirulis collari-
bus pulcherrimis similes. At hi tam exilibus vinculis
ducti, ne de fuga quidem cogitant, tamen si facile
possint: nec omnino resistunt, aut pedibus in diuer-
sum renituntur, quasi resupinantes: sed hilares, læ-
ti que suum ductorem sequuntur, spontè festinantes
omnes, ut studio perveniendi, laxa etiam vincula re-
linquunt, perinde ac tristes futuri, si eis eximerentur.
Scitè admodum benè dicendi facultas in hoc Her-
cule expressa est. Senex enim fingitur, quoniam
eloquentia non nisi matura ætate vires suas exerit:
iuniorum mentes instabiles & volucres eam assequi
non possunt. Senes autem & melius res intelli-
gunt, usuque edocti, commodius dicunt: Hinc Home-
rus Nestorem suum describens, ex eius lingua mel
fluxisse dicit. Hoc idem denotant etiam catenule
Herculis, quibus significatur ipsa orationis suavitas,
qua homines capti, spontè sequuntur. Hac igitur
instructi qui sunt, maius omnibus Tyrannis im-
perium in homines obtinent. Siquidem Tyranni
hominum corpora & vitam constringere: ani-
mis adhibere nullam vim possunt: Hi verò domi-
nantur in animis, quæque ipsis, honesta & utilis vi-
dentur

B

dentur, ea non facere modo alios sed etiam velle
gant: Illi inuitis imperant: hi volentibus: Illi
oderunt omnes, & odiosi sunt omnibus: Huius
omne humanum genus beneficos, perpetua
um beneuolentia comitatur. Hinc Plato in Phae-
do ait: Persuadendi facundiam artibus cunctis
præcellere: quippe quæ cuncta non vi, sed sponte
sibi subiiciat. Hæc (vt Cicero, multiq; alij
tores sunt) initio genus humanum in syluis & ma-
tibus dissipatum, & bestiarum more vagabundum
nec ratione quicquam, sed viribus corporis plene
administrans moribus primum sepsit, & ex
immanibus, mite reddidit & mansuetum. An
etiam varijs instructus est senex, vt nolentes &
luctantes, vi armorum, vel verius argumentorum
compescere, calumniatoribus & hostibus commo-
obuiari, eosq; refellere possit. At his tam cito
non vititur, sed pleriq; volentes obediunt. Quod
significatur Eloquētiā non tantum studio Potestatis
sed & rei militari longè ante cellere, eiusq; maiorem
in omni vitæ genere vsum esse. Nam mundus
ciprè ab his duobus ordinibus regitur & delectatur,
ab oratoribus (qui, vt Cicero inquit, pacis
bus primum semper in Republica locum teneant
in toga & tranquillitate, & à militibus in
iplos tamen consilio & sententijs sapientum
torum gubernari opus est. Vt autem inter Aquilam
& Cygnum scribitur natium odium esse: Ita
ter hos duos ordines hominum, doctores & milites
perpetua certamina sunt de conseruatione Reipublice
Nam bellatores illi in aulis Regum & Principum

solos iudicant Atlantes esse, qui Rempubicam suis
humeris sustineant, & quorum robore ac viribus
Regum, Principum, ac totius Reipub: salus nita-
tur. Sed palmam obtinent oratores, qui prudentia,
consilijs, eloquentia, moderatione animi, patientia,
humanitate, & reliquis virtutibus antecellunt,
cum milites tantum claua & arcu iuuent. Multi
quidem in Republica Romana magno cum applau-
supopuli triumpharunt: Sed nemo vnquam maiori
cum laude quam Cicero, qui armatos togatus, dili-
gentia, consilijsq; suis vicit. Itaq; non incon-
uenienter ab eo pronunciatum: Cedant arma togæ,
concedat laurea linguæ. Atq; vt summatim dicam:
tanta est (Cicerone in Oratore consentiente) ob-
lectatio in ipsa facultate dicendi, vt nihil hominum
auribus aut mentibus iucundius percipi possit: Quis
enim cantus moderatæ orationis pronunciatione
dulcior inueniri potest: Quod carmē artificiosa ver-
borum conclusionē aptius? Qui actor in imitan da,
quā orator bonus in suscipiēda veritate iucundior?
Quæ cū citra controuersiam ita se habeant, meritō
principem locum, primariamq; laudem, nobilissimo
Deorum muneri Eloquentiæ videlicet tribuimus.
Atq; hæc ita esse, vel inde satis probari potest. Vi-
demus enim, & experientia quotidiana testatur,
Políticos, Generosos & graues Viros in consulta-
tionibus & deliberationibus difficillimis, maxi-
mūq; momenti, non tam delectari, quā de neces-
sitate soluto orationis genere vti, eumq; pro præ-
stantissimo viro haberi, qui ornatissimē res sapien-
ter mente conceptas eloqui potest. Si quis vero car-

B ij minibus

minibus sua consilia proponere & probare vellet,
pro histrione aut gesticulatore potius, quàm pro eo
qui diserta oratione se expedire posset haberetur.
Sed quid multis moror, hæc ars tanta est, vt si eam
laudare susciperem, nebulas potius obducerem,
quàm vt pro dignitate commendarem. Hæc est
illa vitæ dux, pacis comes, ocij socia, & iam bene
constitutæ ciuitatis quasi alumna. Hæc rerum de-
mina, quæ semper vrbis pacatisq; rebus tenuit
mas: Huius ope omnia inueta & cõstituta sunt: hæc
nos ad res gerendas erudit, & animos nostros ma-
suefecit, & calamitates tam ex inscitis ortas quàm
necessitate importatas distinxit, atq; illas cauere
has pulchrè ferre docuit, mortisq; pericula, & mor-
abigit. De hac igitur contumeliosè qui loquuntur
odio & supplicio minori digni non sunt, quàm
fana Deum immortalium violant. Nullæ eni
Ecclesiæ, Scholæ, & Respublicæ sine hac subsistere
possunt: Imò nulla nec publica, nec priuata co-
suetudo & societas.

Hac igitur tanta eloquentiæ suauitate, vtili-
te atque necessitate allectus, cum hoc & Patris
meæ dulcissimæ salus & incolumitas, & Domus
mei parentis paterna, dulcissimaq; monita (quæ
bus non obtemperare nefas semper duxi) effu-
gient, tùm etiã quia magis animus meus hu-
ius quàm reliquarum artium omnium, amore
gret, statim à primis studiorum incunabulis me-
tum oratoriæ facultatis studio addixi, eiq; animi
meum applicui, & hoc egi, ac deinceps semper
æturus sum, vt si non integram & perfectam cog-
tionem, aliquam saltem vmbra eloquentiæ con-

qui possim: Sed omiffa longiori commendatione studi-
ij eloquentiæ, eiusq; cum arte Poëtica collatione,
tum etiam commemoratione consilij, cur studio ora-
torio potius, quàm alijs studijs liberalibus aliquan-
tulum operæ & laboris in hac mea Adolescentia
tribuere authoritate mei parentis constituerim, ad
ea quæ magis necessaria, & mei instituti propria
sunt, me in præsentia conuertere malo.

Vetustissimus, laudatissimusq; mos est, iam mul-
tis ab hinc temporibus approbatus, amicis, qui-
bus benè cupimus, rebus pro voto succedentibus,
collatari. Qui mos vt antiquissimus: Ita etiam
honestissimus, bonisq; omnibus convenientissi-
mus. Nullum enim dubium est, simul cum homine
hunc ritum cepisse, atq; ab antiquitate sacratum, &
ad omnem posteritatem transmissum esse. Nihile-
tiam tam naturæ aptum & conueniens, quàm ami-
co, cui si non vis, tamen tam benè vt tibi ipsi velle de-
bebis, in re prospera congaudere. Et vt iustum est
aduersis dolere: ita etiam secundis seu prosperis ex-
ultare. Hinc Orator disertissimus ille Isocrates ad
Demonicum iubet illos eligendos esse familiares,
qui non solum aduersa doleant, sed etiam secundis
non inuideant.

Cum igitur charissime & Doctissime Domine
Iohannes, hodierno die ab Amplissimo collegio
Philosophico Academia Tubingensis honores
gradus Magisterij in te collati sint: Et amicorum
proprium sit, ijs quos charos habemus, & quibus
fauemus, quoties aliquo honoris gradu, vel in fa-
cultatibus, vel artibus ornantur, carmina gratulato-

B ij ria

ria scribere & dedicare, cum alia dona quibus gratificari possimus, non habeamus: Deceui veterum factum imitator non ociosus affectari, & gaudium ex tua felicitate conceptum, erga te conterraneum & amicum meum fidelissimum, aliquo signo dedicare.

Versus autem à me non est quod expectes. Natura enim, ut paulò ante commemoravi, animus meus magis delectatur flumine orationis oratorum quam Poëtico. Referam igitur breuiter nonnihil de causis consilij Maiorum nostrorum, cur certos gradus honorum, qui in discipulos conferri solent, intulerint: in quarum commemoratione, si non aliquod ingenij dexteritate singulari processerim, aut apposite satis de ijs scripserim, te conatu & studio meo perexiguo contentum fore, planè confido.

Novitius enim sum atque Tyro oratoriae artis, qui ex inscitiae tenebris pedem vix moui, promouique nihil. Benignè itaque mecum agetur, si hunc meum conatum, tu & alij boni ac docti viri approbauerint. Quapropter consuetudine magis, quam quòd necessarium iudicem, à te peto, mihi exigui temporis attentionem ne deneges, & hanc gratulationem adolescenti, rerum variarum experientia & iudicio destituto, candido animo perlegas: Neque me arrogantiae stimulis, aut ostentandi ingenij causa incitatum in hanc arenam descendisse existimes; Sed de officio amicis debito, & praesentium honorum, quibus amplissimus Senatus huius Academiae te hodie die ornare voluit, occasione adductum, scribere.

munus in me recepisse; à quo facile abstinuissem;
nisi summa de tua singulari in me beneuolentia
concepta spes me eò impulisset. Et si autem, vt di-
ctum est, constitui, primo loco de consilio Maio-
rum, cur gradus honorum in scholis excogitârint,
agere: tamen cum necessariam scholarum, in qui-
bus bonæ artes, quæ honorum causæ sunt, propo-
nuntur & perdiscuntur, mentionem faciendam esse
intelligam: repetito paulò altiùs principio, de ijs
dispiciam, atq; de earum inijs, & progressu, pauca
quàm breuissimè referam.

Deus ter Opt. Max. omnium rerum creator,
conseruatorq; benignissimus, cùm in principio
cælum, terram, maria, cæteraq; omnia, quæ in
ijs sunt creasset, vltimo loco hominem ad imagi-
nem suam formauit: nempe iustum, sanctum, &
in summa, nulla sapientiâ vel virtute indigen-
tem, eumq; in Paradisum collocauit, & Domi-
num cæterarum creaturarum omnium constituit:
Addito mandato, vt omnibus fructibus Paradisi
vesceretur, excepto ligno vitæ, vel arbore scientiæ
boni & mali. Deceptus autem astutia serpentis, cum
mandatum creatoris sui transgressus esset, non so-
lum ex horto voluptatis eiectus, sed etiam omni-
bus dotibus, quibus antea ornatus erat, priuatus,
æternæ damnationi, morti, & Diabolo subie-
ctus est. Hinc igitur humani generis calamitates
vniuersæ processerunt. Extincta ferè est omnis
notitia DEI, omnes virtutes labefactatæ sunt: In
sapientiæ locum successit inscitia & ignorantia:
in lo-

in locum iustitiæ successit iniustitia, cum homo
re lapsus fuerit amans virtutum omnium, castitatis,
iustitiæ, veritatis, & aliarum, post lapsum ab his vir-
tutibus ad vicia degeneravit. Cum autem vidisset
homo, in quas calamitates se coniecisset, atque gra-
ter de suis malis doleret, nec in conspectum Dei
nirè ausus esset: Creator ultro eum in gratiam
cepit, ac consolatus est promissione venturi seminis,
quod contritum esset caput serpentis, & iustiti-
am æternam restitutum.

Hic prima schola in paradyso instituta est, fuit
hac prima lectio & professio, quæ vnquam propo-
sita est à tempore conditi mundi, Præceptore vi-
licet ipso Deo, qui Adamum discipulum suum
voluntate sua docuit. Atque ut alijs etiam Adam
cessoribus de hac ipsa promissione & doctrina
quid constaret, statim Dei instinctu artes & litteras
quæ ad huius doctrinæ conservationem necessar-
requirebantur, inuenta sunt. Testatur enim
phus Adamum duas tabulas lapideas collocasse
quibus annotavit hominum lapsum, atque promissi-
nem post lapsum factam.

Hæ tabulæ fuerunt velut templum ac Schola
ubi convenire, & veram doctrinam percipere
homines solebant. Est itaque ipse Deus primus
& fundator scholarum. Qui igitur scholas con-
nuit, sciat se Deum ipsum, eiusque ordinationem
temnere. Sed sicut scholas Deus fundavit: ita et
tiam incrementum dedit. Concessit enim patri
vitam longævam, ut essent de continuis patribus
onibus, de forma, collectione & defensione Ecclesie.

testes, & propagatores, illustratoresq; doctrinae:
donec tandem in populo suo post educationem ex
Ægypto in terram Canaan patribus promissam,
pulcherrimum collegium Sacerdotum & Leuitarū
constituit, qui ad tempus doctrinae diuinitus pro-
positae, custodes & interpretes fuerunt. Postea
Prophetae magna discipulorum agmina secum cir-
cumduxerunt, ferè usq; ad Christum. Christus
autem ipse verus Ecclesiae & scholae suae Doctor
ferè per quadriennium docuit: Ac cum in cœlum
ascendisset, discipulos suos misit in mundum vni-
uersum, vt & ij prædicarent Euangelium omni crea-
turæ. Hi & suos habuerunt scholasticos, & scho-
lam Ephesi habuisse Iohannem Euangelistam te-
stantur discipuli: Polycarpus, Papias & Ignatius:
Similiter Paulus varijs in locis docuit, auditoresq;
eius fuere Titus, Timotheus, & alij, vt ex Pauli
Apostoli Epistolis manifestum est. Omnes deniq;
alij Apostoli, hinc inde in diuersis plagis terræ pro-
fessi sunt. Post tempora vero Apostolorum Chri-
stiani scholas suas Alexandriae instituerunt, quibus
præfuerunt Pantæus, Clemens, Origenes, Heraclas,
Dionysius, & alij viri, non in sacris tantum, sed &
profanis scientijs doctissimi, peritissimiq;, quos
Catechistas vocabant, à præcipua, & maxime ne-
cessaria parte institutionis. Basilius Alexandriam
officinam pulcherrimam vniuersæ doctrinae nomi-
nat. Huic successerunt Anthiochena, Byzantina,
Cæsariensis, multaq; alia, quibus Deus idoneos
Doctores dedit. Postea hinc inde conditæ sunt
scholæ & monasteria, Academiaq;, de quibus
postea monebo.

C Hostis

Hostis autem humani generis infensissimus Diabolus, cum semel hominem de summo dignitatis gradu deturbasset, & Deo inuisum fecisset, insuper adaduertisset eum denud recipi in gratiam, & consolatione ac doctrina, Sathanæ maximè exitiosa, erigere & confirmari, acerbior quàm antea vnquam fuerat euasit, ac qua ratione hanc ipsam doctrinam diuinitus traditam, & eius Professores seu defensores tollere posset, machinatus est. Incitauit ergò secundum hominem Cainum, vt fratrem suum Abelem qui quasi custos huius doctrinæ post patrem Adam mortuum futurus erat, interimeret. Hoc factum cum perpetrasset, planè *ἄθεος* factus est, a patre suo religioneq; vera defecit, alios cultus & ritus inuenit, sectamq; propriam habuit, sed in laqueum & suorum maximam perniciem, vt sacri Canonæ aperte testantur. Huius proles tanquam coruus mortuus ex malo ouo proueniens (*κακὸν ὄψαν*, *κακὸν ὄψαν* vt Græci loquuntur,) semper veram Ecclesiam contempsit, persecutaq; est. Quapropter etiam omnes diluuiū perierunt, seruatis interea octo animalibus in Arca Noë, quæ vera Ecclesia fuerunt. & inter hos vnus Apostata factus est: Cham videlicet, cuius posterij postea Ecclesiam afflixerunt, eius Antagonistæ fuerunt. Durauit hoc ipsum certamen usq; ad Abraham, qui cum sua posteritate grauissimas persecutiones passus est, quas omnes recentiores perlongum foret.

Exhibito autem Christo & promissionibus Messia impletis, tum primū Diabolus neruos committit, vt Ecclesias & scholas, quæ nobis veram

Christo doctrinam conseruant, & tutissimum contra eos, qui nos perdere conantur, propugnaculum sunt, extirparet. Quot pro Deum atque hominum fidem ille Tyrannos, quot Hæreticos excitauit. Duodecim Christianorum primitiua Ecclesiae persecutiones, si modò spectare velimus, abundè satis hoc demonstrant, quarum prima fuit Apostolorum, & horum auditorum Hierosolymis, qui à Iudæis exacti causa fuerè saluandorum Ethnicorum.

Secunda à Nerone mota, qui publicis edictis per prouincias Christianos mandauit excruciarì, ipse eos bestiis subiecit, igni & ferro adiudicauit, & crudeliter in eos sauij: Cùm verò Ecclesia aliquantulum respirasset sub Vespasiano Imperatore, tertiam Domitianus in Christianos persecutionem molitus est, D. Iohannem Euangelistam in Pathmum Insulam relegauit, & sub eo Timotheus & Dionysius Areopagita martyrio affecti sunt. Mox tamen sub Nerua Ecclesia vno anno quieuit. Traianus autem qui Neruæ successit, quarto persecutionem Christianam renouauit. Hæc persecutio annos XIII. durauit, ab initio leuior, postea sensim creuit, ita vt qui vel suspecti tantum de Christianismo essent, ad eadem per prouincias raperentur. M. Antonius & Comodus quintæ persecutionis Christianorū autores fuerūt, durauitq; hæc ipsa ad bellū Marcomanicū vsq;: vbi Romanæ legiones ab hostibus circumuentæ, cum extrema siti laborarēt, Christianis precibus ad Deū fulis, imbrem copiosissimū impetrarunt, & fulmina in hostilem aciem à Deo directæ sunt.

C ij Vnde

Vnde hæc legio Christianorum postea fulminata
dicta est: Eoq; miraculo motus Imp. edixit, ne qua
Christianum religionis nomine deferret: Delator
impunè suam fateretur religionem, delator vi-
combureretur: Seuerus Pertinax sextus Tyrannus
fuit. Septimus Maximinus, Octauus Decius, Nu-
nus Valerianus, Decimus Aurelianus, Diocletianus
Vndecimus & sauiissimus, hic templa euertit, libe-
sacros combussit, Christianos Magistratu abdu-
xit, & in seruitutem adduxit, omniq; genere sup-
ciorum affecit, ac intra paucos dies 170000. Ch-
stianorum trucidauit, & in vtrumq; sexum tam ho-
ribiliter grassatus est, vt sine lachrymis & po-
vix legi aut referri possit: Duodecimotres Max-
tius, Licinius, & Maximianus simul Christiani
insectati sunt, quibus meritò e medio sublati, Co-
stantinus solus rerum potitur, qui certam & sta-
lem Christianis pacem dedit. Mortuo autem Co-
stantino, Iulianus Apostata, Christianos longè
& magis diuersa ratione quàm superiores Imp-
tores persequi cepit. Nam cum supplicijs eos
mè frangi, sed potius confirmari animaduertit,
primò quidem Christianorum filijs literarum
eum interdixit, adijciens: *ἀνεπίδοις ἡμετέροις βιβλίοις*, pri-
prijs pennis ferimur: existimans id quod res erat
ruditione sumnota, religionis doctrinam facili-
rituram. Videbat enim illos disciplinis instructi-
plurimum gentilium superstitioni officere, nec
nicam religionem artibus defendi & tueri posse.
uit itaq; ne amplius Christiani erudirentur: huius
tione sperans fore, vt Idiolæ permanerent, cog-
cilijs ad Idololatriam deficerent,

Facit

Fuerunt & aliae insuper multae persecutiones Christianorum, sed harum exempli gratia in praesentia meminisse, sufficere mihi videtur. Non solum autem Ecclesias & scholas Diabolus, qui mille artifex est, Tyrannis vexauit, sed etiam per Hæreticos, qui praua & impia dogmata in Ecclesiam & scholas inuexerunt, horribiliter turbauit & deuastauit. Ex horum numero fuerunt Simon Magus, eiusque discipuli, Cerinthus, Eubion, Samosatenus, Arius, Manichæi, Ticianus, Carpocrates, Pelagius, & multi alij, quorum instituta, & quomodo refutati sint, his qui historias diligenter considerant, ignota esse non possunt, ac hic percensere nimis longum foret.

Ex his autem quae iam breuiter commemoravi manifestè conspicitur, quàm mirabiliter Deus Opt. Max. Ecclesiam & scholas omnibus temporibus contra Diaboli ac Tyrannorum insultus & hæreticorum technas protexerit. Qui verò nostra tempora inspicere velit, non dissimilia exempla inueniet.

Hæ verò & similes persecutiones Christianorū horribiles causam præbuerunt secessibus & Monachatu: In hisce enim Ecclesiarum & Rerumpub. dilacerationibus, cum viderent homines peculiarem felicitatem esse abesse à Repub. & procul in aliqua solitudine degere sine familia & liberis, non spectare Ecclesiam, urbiumue exeidia: Eremitis suam tranquillitatem gratulabantur, ac facillè hunc ordinem admirabantur, cum præ se ferret specimen eximiae pietatis, & cuiusdam quasi commercij cum Deo, longiusque à periculis abesset. Primus itaque post tempora Apostolorum Eremita (à quo postea Mona-

C iij. ch

chi processerunt) fuisse memoratur Paulus The-
boxus, qui Decij & Valerij persecutionem fugiens,
annorum XVI. adolescens, deserta colere cepit.
Ac inuenta in montis radicibus saxea spelunca,
quam iuxtà molliter fluens riuulus, terram irriga-
bat, & effusis desuper ramorum vmbraculis, Palma
solis arcebat ardores. Captus itaq; amœnitate loci,
vbi latere concupierat, habitare ibidem cepit, in tan-
tum, vt cum C XIII. vixisset aîos, nusquam inde dis-
cesserit, hominemq; nunquam viderit: præterquam
die vitæ supremo, Antonium iam Nonagenarium
& suæ sectæ, diuinitus monitum, à quo humatus est.
Palma primò fructibus nutritus est, deinde per
annos LX. dimidiati panis fragmentum singulis
diebus comedit, coruo ministrante. Hunc secutus
est Antonius Ægyptius, Nobilib; ortus pater-
nibus, & Christianis, qui scripturas etiam si literis
nunquam didicisset, memoriter tenuit: Parentibus
defunctis ipse annum agens circiter XX. cum so-
rore admodum paruula orbis relictus est, ac pro-
mum tum sororis, tum domus curam suscepit.
Sed cum in Ecclesia concionantem fortè audiuisset
recitare dictum Euangelicum: Si vis perfectus
esse, vade, ac vende omnia bona tua, ac da pauperi-
bus, & veni ac sequere me: Ad se dictum illud ac-
comodauit, atq; quæ habuit hæreditate, vendidit,
& inter pauperes distribuit, sorori parua parte re-
seruata: Monasticam vitam primus in Ægyptu
sectari cepit, sæpè eum de magnis rebus consuluit
Constantinus Magnus, sæpè etiam ad componen-
das controuersias vrbes petijt. Contra hæreticos

pro Astranasso acriter disputauit. Cum annum
XXXV. ageret, Eremum adiit, multas Dæmonum
insidias insuper & verbera passus est. Hinc cum
in solitudine XX. annos peregisset, vi eductus, Ab-
bas creatus, obstructis Monasterij foribus, manere
cepit, panem ac aquam pro victu habuit, circa occa-
sū solis prandere solebat, cum sæpè plures dies ieiun-
nasset: Vigilabat noctes integras precationi vacans,
cubabat humi, nec vacationes, nec balnea curans.
Vnde colligitur huius Antonij tempore Monaste-
ria iam constituta fuisse. Habuit hic aliquot disci-
pulos, qui postea ipsius vitam & doctrinam ob-
seruauerunt. Ac ita paulatim Monasteria, Monacho-
rumq; sectæ inualuerunt. Nam vt commercia cum
hominibus & consuetudinem habere deuitarent,
bona sua cognatis concedebāt, extra muros urbium
in agris solitarijs & hortis ætatem degebant: Sacras
ædes illic, quæ Monasteria vocarunt, constituiebāt,
in quibus ab alijs separati, sanctæ & seueræ vitæ
mysteria obibant: Deum assiduè Psalmis & hymnis
colebant, & ante solis occasum nullum cibum gu-
stabane.

Progressu verò temporis, ij qui Ecclesias & scho-
las regere debebant, opulentiores facti, inter se
vanæ gloriæ & curiositatis detestandæ studio fa-
scinati, de primatu disceptare coeperunt, & pro pie-
tate, ac honesto vitæ instituto, quæ duo maximè illis
cure esse debuissent, de ambitione, luxu, helluatione:
in Aulis insuper Regum & Principum desplendore,
& politica gubernatione solliciti fuerunt: interim
doctrina Christi & Apostolorum quasi in prin-
cipio cursus ferè collapsa est.

Con-

Considerantes itaq; Monachorum dogma (quod
adhuc purum erat) homines sapientes, eorumq; vita
& disciplina exactè probata, labentem Ecclesiam
disciplinam fulcire, atq; ad feueriorem viuendi ra-
tionem reuocare eosdem voluisse consentaneum est.
Quæ res cum à bonis mentibus, amore pietatis &
veræ doctrinæ flagrantibus, probaretur, citò Mo-
nachorum sectæ concursu magnæ multitudinis
creuerunt. Instituta igitur ita sunt Monasteria,
loco scholarum essent, in quibus homines de Deo
& alijs rebus vtilibus erudirentur. Quod cum
vtile Pietati & moribus publicis videretur, Maioribus
laudabili studio ea locupletarunt, ne deessent sum-
ptus necessarij docentibus & discentibus, hoc possi-
bilitatem consilio, vt in ijs puritas cœlestis doctrinæ
doceretur, & propagaretur, & omnes bonæ & libe-
rales artes ad refutandos hæreticos, vel aliâs homi-
nū vitæ necessariæ perdiscerentur, atq; homines
morib; informarentur, vt casu necessitatis, cum opus
esset in Monasterijs statim in promptu essent per-
sonæ idoneæ, quæ vtiliter & cum fructu Ecclesiæ
vel Reipublicæ præfici possent: Sicuti constat tem-
pore Leodij circa annum Christi 1471. nouem
Regum, XXIII. Ducum, XIX. Comitum
cum filios simul operam literis bonis nauasse, exco-
ptis Baronum, Nobilium, & aliorum liberis, quo-
rum numerus infinitus quodammodo fuit. Post
ea verò factum est, quod (vt D. Bernhardus quo-
dam in loco queritur) Religio pepererit diuitias
& filia deuorarit Matrem. Nam eximia Regum
Principum, & aliorum munificencia locupletata
Monasteria

cum accederent multi indocti & ignavi ad docen-
dum, in tanta opum & voluptatum affluentia labo-
res studiorum vicissim negligi ceperunt. Conuer-
terunt enim Monachi se ad studium defendendi pri-
matus & Tyrannidis Pontificum, quæ tunc tempo-
ris non parum inualuit: Aliud & prorsus nouum ve-
ræ doctrinæ Christi contrarium dogma inuene-
runt & fabricarunt, præsentis Monarchiæ Pontifi-
cum verius, quàm regno Christi aptum & conueni-
ens, nullumq; veræ doctrinæ articulum ferè incor-
ruptum reliquerunt. Introduxerunt enim adoratio-
nem statuaram, quæ Barbaris grata fuit, quoniam
hac ratione regnum & potentiam illorum facilius
crescere posse animaduenterunt. Irrepit etiam in
Ecclesiam opinio de oblatione corporis Christi fa-
cienda pro viuis & mortuis, doctrina de lege, de
peccato, & iustificatione hominis peccatoris coram
Deo, falsa & erronea ab ijs tradita est, deniq; multi,
infiniti, & in Deum contumeliosi & blasphemæ er-
rores in Ecclesia citra omnem pudorem cumulat
sunt. Impudenter vitæ Monasticæ genus institutū
esse prædicarūt, ad promerendam remissionem pec-
catorum, & iustitiam æternam consequendam. Fin-
xerunt etiam vitam Monasticam esse statum perfe-
ctionis, ac longè eundem euexerunt suprâ aliâ vi-
tæ genera à Deo ordinata. Onerarunt quoq; non
leuiter cōscientias mandato confessionis, & laqueis
implicarunt enumerationis omnium peccatorum:
Absolutioni detraxerunt efficaciam omnem, cum
negarunt prodesse eam sine meritis præcedentibus,
& præceperunt manendum esse in perpetua dubita-
D tione

tionē. Præterea imposuerunt certorum operum
necessitatem confessis, & introduxerunt humana
autoritate expiationes peccatorum, quas satisfactio-
nes vocarunt pro peccatis ad promerendam libe-
rationem à poenis æternis. Quæ omnia & singula
postea pepererunt & auxerunt alias novas opinio-
nes plenissimas mædaciæ & impietatis, de votis Mo-
nachorum, de applicatione Missæ pro viuis & mor-
tuis, de peregrinationibus ad loca sancta, de indul-
gentiis, de purgatorio, & similes alias superstitiones
inanium operum, discriminis ciborum, dierum,
vestium, ieiuniorum, & aliarum traditionum huma-
narum. Næta sunt & plurimæ Monachorum familiæ ve-
ræ pietatis Christianæ & disciplinarum, ac liberalium
artium pestes publicæ, & ut superstitio foccūda est,
& error ex errore parit: Ita vana & monachorum specie
in admirationē adductæ, partu fecundissimo ita se-
se effuderunt, ut paucorum annorum spacio procreta
penè incredibili, sed varietate monstrosa in omnes
orbis terrarum angulos sese disseminarint, & in aulis,
gynæceis atque urbibus penè soli dominati sint. O-
nerarunt etiam multis ceremoniis Ecclesias, quæ
pietatem & artes omnes oppræsserunt. Interea
Pontifices novas leges, quæ ad stabiliendam ipsorum
Monarchiam & superstitiones tam introductas fi-
cerent, constituerunt. Cumque nouo iuri ac legibus
inuentis, nouis patronis ac defensoribus, opus esset,
subito exortum est duplex genus hominum: Ca-
nonistarum videlicet & Scholasticorum, quorum illi
ἐκκλησιαστικὴ & Tyrannidem Romanam propugnandam
fulce-

susceperunt ex canonum decretis. Hi confuto
nouo doctrinae genere, ex male detortis scripturae
sacrae locis, eoq; confuso cum Platoniceis & Aristo-
telicis disputationibus, & pontificum constitutionibus
labyrinthis insuper inextricabilibus inuoluto, parti-
culam doctrinae coelestis, quae adhuc supererat, plane
obruerant atq; obrutam abolebant: Fuitq; totum
illud doctrinae genus attemperatum superstitioni-
bus pontificum. Huius doctrinae fundamenta Petrus
Lombardus Magister sententiarum contraxit in li-
bros IIII, quibus excolendis illustrandisque ita oc-
cupata fuit deinceps omnis Scholasticorum & Mo-
nachorum colluies, ut praeter illis Biblia sacra e mani-
bus, & penes animis illorum exciderint, atq; in
pulpitis & suggestis non Christi aut Pauli Apostoli,
sed Magistri Sententiarum nomen assidue sonuerit
& exauditum fuerit. Interpretes denique Thomas
Aquinas & Scotus, cum inter se diu multumq; cer-
tassent subtilitatibus, Ecclesiam ita quaestionibus
partim ineptis & stolidis, partim inextricabilibus
replerunt, ut utrumq; & Theologiam & Philoso-
phiam corruerint & polluerint, statuentes homi-
num animos hisce laqueis victos in obedientia er-
ga sedem Romanam retineri posse. Fuerunt itaq;
ij, qui Ecclesijs & Monasterijs, quae tum instar
scholarum erant, praesse debebant, nihil aliud, quam
Pontificum satellites, conscientiarum carnifices,
superstitionis barbaricae architecti & antistites, om-
nis doctrinae liberalioris iurati hostes, Monasteriaq;
quae in tam salutarem usum extructa erant, latebrae

Dñi hominum

hominum ineruditorum refertæ mendacijs & Idolatria.

Animaduertentes igitur optimi quidem ac prudentissimi Viri, sic omnia in peius ruere, & Clericorum ordinem Regum & Principum munificentia turpiter abuti, scholas verè sic dictas constituerunt & restaurarunt, eisq; à Græco σχολάζω, quod ocium significat nomen indiderunt, Latini ludos vocarunt. Non autè tale scholasticum ocium est, quale pleriq; indocti Idiotæ sibi somniant. Putant enim scholasticos desidia tempus transigere, atq; prorsus nihil laborare. Hi sane ita crocitant, quod nesciant distinguere inter ocium liberale, & illiberale, insuper etià quid in scholis agatur, ignorent. Ocium aliud est liberale & inhonestum, aliud liberale & honestum, illud semper bono Viro indignum: Hoc illi dignissimum & honestissimum, & hoc est scholasticorum proprium, qui cæteris rebus omisis, artibus liberalibus percipientis vacant. Suntq; nihil aliud scholæ quàm seminarium & officina Spiritus sancti, voluntate Dei ordinatæ, vt in ijs doctrina generi humano necessaria de Deo, & alijs rebus honestis doceatur, & discatur, ne extinguatur notitia Dei inter homines, sed seruetur Ecclesia, & multi fiant hæredes vitæ æternæ, & habeant homines alias honestas utilitates ex artibus. Ex his, quæ paucis saltem debere volui, quanta sit scholarum & artium liberalium, quæ in his proponuntur, dignitas, manifestè patet. Nulla enim vitæ pars neque publicis, neque priuatis in rebus vacare hisce artibus potest. Breuim ad munus Ecclesiasticum quod attinet, artes sunt
velut

velut adminicula & instrumenta, per quæ Theo-
logia tractari debet & solet. Neq; enim perspicue
doceri, neq; hæretici dextrè refutari sine his pos-
sunt. Adde, quod cùm hebetes, & veræ doctrinæ
ignari sine artium liberalium adminiculo ad Eccle-
siam erudiendam accedunt, sit, vt quicquid sine
iudicio pronunciant, rectum esse omnino putent:
Atq; hinc sæpenumero doctrinarum magna con-
fusio oritur. Oportet igitur, vt quis prius discat,
antequam doceat. Politicæ etiã nullo modo sine
scholis & artibus diu constare possent. Qualis
quæso esset consiliorum forensium confusio, & vt
ita dicam barbaries, si non extarent eruditæ leges?
Consultuntur itaq; in omnibus magnis negocijs
scholæ, & hæ pronunciant in causis, & ius dicunt.
Quanto insuper præsidio destituta esset vita hu-
mana, si Medicinam nemo disceret: in quanta con-
fusione viuendum esset, si nulla temporum discrimi-
na, annotationes seu *χρονολογία* quæ ex Astronomia,
Mathematicis & Historijs petuntur, extarent?
Quanto ornamento priuaremur, si Historia vitæ
Magistra ignoraretur? Quod autem hæc omnia in-
tegra & incorrupta conseruantur, hoc totum scho-
lis debemus.

Quamuis autem omnes illæ disciplinæ, quas
paucis attingere volui, in scholis, vt vocant Triuia-
libus, iuuentuti proponi possent: Attamen, ne te-
nera discentium ingenia, varijs & difficilissimis arti-
bus statim in prima ætate obruerentur, & quodam-
modo in suscepto studiorum cursu impedirentur,
sapienti consilio inuentæ sunt Academiae, vt essent

D iij generales

generales quasi scholæ, in quibus superiores facultates proponerentur, atque reliquæ artes fufius adultioribus & profectioris ætatis Iuuenibus explicarentur. Sed hæc de scholarum origine ac utilitatibus dicta fufficiant, nunc de gradibus honorum in scholis receptis, tum etiam de cauſis, propter quas Maiores eoſdem introduxerunt pauca referentur. Eſt enim hæc commoratio vna ex principalibus huius mei ſcripti partibus.

Maiores noſtri non ſolùm, vt dictum eſt, Academiâs inſtaurarunt, verum quia in Academijs plerique inſpectoribus, qui ipſorum ſtudia & mores regere poſſent, carent, ne ſuo quodam cæco more viuere ſtudioſi inciperent, ac per varias artes ſine diſcrimine vagarentur, ſapienter etiam de ratione certa, qua inter ſtudioſorum metas diſcetes contineri poſſent, deliberarunt. Viderunt enim, adoleſcentes in Academiâs à parentibus vel amicis miſſos, arbitrari magnum dedecus eſſe, diu puerili more Logices artibus immorari, facile etiam iuuenilibus annis earum ſocietatem obſteperere: Vel ſi hoc ab ijs non committatur, intempeſtiue tamen ſpe lucri, aut etiam ambitione quadam ad superiores artes ſiue facultates properare, nec recto tramite in ſtudioſorum Philoſophicorum cognitione progredi. Vt itaque vnusquisque in ſua claſſe tanquam intra ſepta contineretur, & ne adoleſcentes imparati ac illotiſ, quod dici ſolet, manibus, in artes, & earum cognitionem irruerent: prudentes viri ad ſimilitudinem & imitationem aliorum in vita ordinum, gradus quosdam ſcholaſticorum inuenerunt, & non ſaltem vnum, ſed varios in Philoſophia

Philosophia consequendos, excogitarunt & instituerunt.
Ac primo quidē gradui nomē tribuerunt Baccalau-
reato, à lauri baccis, eò quòd eis, q̄ hoc titulo digni es-
sent, corona ex lauri baccis cōtexta imponi solebat.

Fuit autem hic gradus ceu ludus puerilis, ac sti-
mulus ad consequēdos superiores. Hi diu multumq̄
in Logica, hoc est, dicendi artibus exercebantur,
nec prius Physicā, Ethicā, Mathematica, & alia su-
periora attingere audebant, nisi inferiores rectē per-
cepissent, & coronam ex baccis lauri confectam a-
depti essent. Postea verò Ethicā, Physicā, & reli-
quis, quæ eò pertinent artibus, operam novarunt, &
diu immorabantur, donec penitus eas cognovissent.
Hic denuò eorum explorabantur vires, & novus
honor ijs tribuebatur longē præstantior priori, cui
nomen indiderunt Magisterij. Huius gradus tanta
fuit (pro vt & hodie reputatur) dignitas, vt maxi-
mum quis ex Philosophia reportare præmium &
gloriam censeretur, cui hic titulus tribuebatur. Im-
ponebatur enim, (vt & hodie videre est) pileus
Magistralis, ornabantur manus aureis annulis, pro-
ponebantur codices seu scripta eruditissimorum
Philosophorum, proclamabantur Magistri & Do-
ctores Philosophiæ: Et quod maximum, inter alia
etiā Candidatis potestas & licentiā dabatur Phi-
losophiam in scholis interpretandi. Iudicabantur
enim tunc ex sententia & iudicio suorum Præ-
ceptorum, si non perfectam & omnibus numeris
absolutam, mediocrem tamē omnium artium perce-
pisse cognitionem. Vnde quæ huius gradus di-
gnitas eximia fuerit liquido satis apparet.

Lau

Laudanda itaq; est Maiorum dexteritas, quod pri-
mum in scholis siue Academijs gradus & classes in-
uenerint, quibus tanquam caueis adolescentes in-
cluderentur, nec priusquam iudicium aliquo modo
maturuisset, messum facere ante tempus permiserint.
Etsi autem hæc satis sufficiens causa fuerit veteri-
bus instituendi gradus & dignitates in scholis: Ta-
men adhuc grauiiores consilij rationes sapientia
antiquitati fuisse, nemini, qui modo leuiter, libera-
lium artium cognitione tinctus est, obscurum esse
iudico. Etenim magnoperè commoueri & pertur-
bari solent discipuli, dum considerant, quanto in
contemptu sint literæ & artes bonæ: Multi etiam
planè à studijs deficiunt, vulgi de studijs opinione
peruersa fascinati, & se ad alias lucrosas artes con-
ferunt. Cum ergò gloria inter externa & fortuita
bona principem locum obtineat, suoq; splendore, o-
culos, mentesq; hominum mirificè perstringat, &
incredibile sit, quibus ipsa quasi facibus nostras mo-
tes ad res etiam difficiles aggrediendas, & maxima
perferenda pericula, exigui sæpè fructus & com-
modi spe, famæ duntaxat ardore accendat, idq; stu-
la in re, & negotio potius quàm in studiorum libera-
lium tractatione fieri soleat: Maiores ut haberent
quod contemptui artium opponerent, & iuueniles
animos ad amorem studiorum liberalium excita-
rent, prædictos gradus, veræ laudis & gloriæ con-
sequendæ stimulum, iuenerunt, candidatisq; hac de
causa pileum imposuerunt, ut eo contra calumnias
tecti tutiq; essent. Honos enim, teste Cicerone, alit
artes, omnesq; incendimur ad studia gloriæ, iacentiq;

ea semper, quæ apud quosq; improbantur. Adde
quod ex omnibus præmijs virtutis & laborum am-
plissimum est gloria: quæ breuitatem posteritatis
memoria consolatur, & efficit, vt absentes adsimus,
mortui viuamus: cuius gradibus etiã homines in
cælum videntur ascendere.

Iustū etiã est, vigiliarū & laborū penè Herculeo-
rū, quos studia requirūt multiplices & infinitos, re-
cōpensationē quandā esse. Non n. cuius contingit a-
dire Corinthū, omnisq; ad eruditionē aditus arduus
est ac sudoris plenus; propterea quod Musæ fingunt
habitare in excelsa monte, qui facilē conscendi non
potest: quoniam via, quæ in cacumen deducit, angu-
sta nimis, difficilis, petrosa & molesta est. Vt ergo
milites, qui strenuē cum hostibus dimicant, vel di-
gnitatem aliquam vel remunerationem pro labore
consequuntur: Ita sapiens antiquitas gradus artium
instituit, vt eorum, qui in Musarum castris sedulō
militassent, præmia existerent.

Examina insuper & disputationes Candidatorum,
quæ honores præcedunt, maximas adferunt vtilita-
tes. Nam ingenia acuant, & formant iudicia de ma-
ximis rebus, plurimū ad benē dicendū, & perspi-
cua oratione explicandires proposi res; & facundiã
extemporalem comparandam profunt, studium, vi-
gilantiam, ac sollicitudinem augent, ad omnia quæ
traduntur, diligentius obseruanda & perdiscenda
alacriores & excitatiōes reddunt. Metuit enim si-
bi quisq;, ne quid se fugiat, quod tenere oporteat.
Et quod maximum est, examina vanam illam per-
suasionem, *φιαντίαν*, arrogantiam, & ignauiam, qui-

E bus

bus non est alia pestis, cum rebus omnibus, tum
maximè studijs perniciosior, ex pectoribus Iu-
uenum adimunt. Postremò, cum etiam plurimum
referat explorare, quales ad Ecclesiæ & Rerum-
publ: gubernationem admittantur, gradus sunt
instar testimoni publici de alicuius doctrina, vita,
& moribus. Ex his itaq; liquet, quibus de causis
Maiores nostri adducti, gradus honorum peculi-
ares in scholas introducere, & virtutis ac studiorum
amantes ipsidem ornare voluerint. Vt enim cer-
tos gradus ætatis hominum Natura ipsa constituit,
& vnaquæq; ætas sua adiuncta seu ornamenta ha-
bet, iuuenis seni honorem deferat, eumq; reueretur
& colat: Senex vicissim Iuuenem, quid rectum,
quid prauum sit moneat: Ita haud dubie Maiores
nostri certos in scholis & Academijs gradus ho-
norum cuiq; hominum ætati & studijs conuenien-
tes constituerunt. A Deo etiam ipso rerum omni-
um autore & gubernatore in Ecclesiastico, Poli-
tico, & Oeconomico statu, ac planè in omni vite
genere, ordo quidam personarum institutus est.
Maior est dignitas Episcopis, quàm Diaconi, vel
auditoris. Maior Magistratus, quàm subditi;
Maior parentis, quàm liberorum, Maior Patris fa-
milias quam familiæ: Sic etiam in Academijs conue-
niens est, ei qui plus potest, & diu, multumq; in artium
cognitione elaborauit, honorem aliquem præ alijs
deferre. Cum itaq; hic honestissimus mos decem-
di honores grauissimis de causis & singulari acsi-
pienti Consilio à Maioribus inuentus & approba-
tus, passim in omnibus Academijs benè constitutus
receptus,

receptus, tum etiam in celeberrima Tubingensium
Academia ab Amplissimo Senatu multis abhinc
annis comprobatus, & sanctè solenniterq; serua-
tus sit; multis profectò nominibus felicitati huius
Academiæ gratulandum est. Ego quoq; non tam
meo, quam aliorum doctissimorum Iuuenum gratia,
qui in hac Academia ad honores & dignitates bene-
uolentia Professorum & Amplissimi Senatus aspi-
rare possunt, ex animo lætor. Ac in hac lætitiâ
animum meum subit tacita recordatio sapientissimi
de hisce honoribus iudicij, Reuerendi Viri D. Io-
annis Bugenhagij sanctæ recordationis, qui sum-
ma cum laude Ecclesias regni nostri sub pijsimo
Rege Christiano III, repurgauit: Hic sæpè dicere
solitus est, se ad nullos publicos & solennes Colle-
garum & Scholasticorum congressus accedere li-
bentius, & maiori cum hilaritate animi, quàm ad
eos, in quibus sit renunciatio seu collatio Tituli Ma-
gisterij Philosophici. Multum enim se aiebat com-
mone fieri de Collegarum consensu, conspectuq;
frequentis & attentæ Adolescentiæ, magna cum
suauitate cogitare de primis ætatis suæ studijs, de
emendatione post secuta, quæ veteri & horrida bar-
barie explosa, reddidit scholis fontes puriores di-
sciplinarum omnium, de initijs ac rudimentis so-
lidæ eruditionis, de artium Philosophicarum di-
gnitate & multiplici fructu, qui ex illis rediret
ad Ecclesiam præcipuè, quam harum artium præ-
sidio carere non posse, se tot annis vsu atque ex-
perientia didicisse, ac compertum habuisse, ci-
tra omnem hæsitacionem affirmare ausus est,
Argu-

Argumenta quoque orationum, quae in publicis actibus recitarentur, dicebat multa sibi utilia & iucunda reuocare in memoriam, quorum recordatione in senecta sua plus reficeretur, quam ullis alijs rebus, licet preciosissimis. Inprimis autem videbatur scribere ac vehementer animo permoueri; & ad verum & solidum gaudium excitari, ob exploratam & certam spem animo conceptam, de puritate doctrinae post eius mortem in Ecclesia duratura, cum videret subinde prodire ex coetu scholasticorum aliquos bene institutos & instructos ingenijs, doctrina, facundia, & alijs dotibus, qui velut in vestigia docentum seculi succedentes, vsui & ornamento Ecclesiae futuri, & pro veritate contra Sophisticen pugnaturi essent.

Et si autem ego cum plerisque Adolescentibus meae aetatis, graduum in scholis receptorum dignitatem & utilitatem minime perspicere possim: tamen ex huius Reuerendi Senis iudicio utcumque intelligo, ex graduum collatione in personas idoneas facilius, maximū emolumentum Ecclesiae, Politij & ceteris vitae partibus accedere. Quod cum ita sit, singulari etiam laude & praedicatione digna est Amplissimi Senatūs Academię Tubingensis beneuolentia & amor, quo adductus non solum indigenas complectitur, & eorum studia promouet: Sed etiam eos, qui laude celebritatis & fama huius scholae moti, ab exterioris, & longē disitis locis, non sine magnis expensis sumptibus in hanc scholam confluunt, pro inuicem erga externos pietate, & beneuolentiae ac humanitatis significatione, ad honores & dignitates prouehit.

Quam

Quamuis autem nostris officijs Senatum Amplissi-
mum ob rerum omnium abundantiam non indige-
re sciam: Tamen hoc vltro pollicemur, nos Am-
plissimo huius Academiæ Senatui, inprimis verò
Magnifico Domino Rectori lubentes, pro vt ciues
Reipublicæ literariæ honestissimos decet, obtem-
peraturos, simul etiam de gratia Magnifico Domi-
no Rectori & Spectabili Domino Decano Facul-
tatis Philosophicæ referenda cogitatu-
ros: Patriam
etiam nostram, amicos, & cognatos, qui plus nobis
præstare possunt, idem facturos planè confidimus.

Tandem verò, vt Doctissime & Humanissime
D. Magister Iohannes, me sermone meo ad te con-
uertam, & orationis meæ filum, quod longius qui-
dem quàm cogitarâm se, extendit (quamquam ea in
re quid longum esse possit non video) abruptam:
explicare satis non possum, quanto gaudio, quantaq;
voluptate perfundar, cum uideam te contraneum
meum; doctrinæ & virtutis tuæ singularis aliquando
testimonium publicum in hac celebri Academiâ ac-
cipere, & quidem honorum iudicio, non cæco fauo-
re fortunæ, quæ interdum etiam improbis, quod nō
sunt meriti, tribuere, eosq; vt plurimum in altum ex-
tollere solet. Totum igitur hoc, quicquid est boni,
post Deum nulli, nisi Præceptorum erga te beneuo-
lentia, & tuæ ipsius industriæ acceptum, feras ne-
cesse est, vt nihil inde cæca illa & volubilis rerum
domina sibi vindicare possit. Gratulor igitur tibi,
& non tam tibi quam patriæ, parentibus, amicis, &
mihi ipsi. Tibi, quod honos ille, quo te semper di-
gnissimum præstitisti, aliquando tibi delatus sit.
Quamuis autem hæc dignitas amplissima sit, tamen

E iij spero

spero eam deinceps gradum quasi fore, per quem ad
altiores honores & dignitates conscendere & per-
uenire poteris, si modò euentus tuis virtutibus &
doctrinæ responderit. Patriæ verò, quod talem vi-
rum (si vita, quod opto, tibi prorogetur) habitum
sit, qui ei maximo ornamento & præsidio esse pote-
rit. Patri quod talem filium habeat, qui patris hono-
rissimi & Doctissimi vestigijs insistat, & simul ci-
bonis, virtutem, nomen & honorem, quasi iure heredi-
tario accipiat. Amicis tuis omnibus, quod cum
eos semper morum innocentia decoraueris, nunc o-
tiam honoris claritate, & doctrinæ autoritate orna-
bis. Mihi ipsi verò collator, quod eo tempore Tu-
bingam venerim, quo renunciationi honorum olim
commilitonis mei charissimi in Libera Herluff-
holmienſium schola à Nobili Domino Herluff Tre-
Equite aurato & regni Daniæ Subadmiralio funda-
ta, interesse liceat.

Quod superest, Deum Opt. Max. Ecclesiæ &
scholarum, vereq; piorum & Doctorum coetuum
autorem & conseruatorem ardentibus votis & ge-
mitibus oro, vt hic nouus honos tibi in præſentia
delatus, vergat in ſui nominis gloriam & propaga-
tionem, patriæ noſtræ emolumentum, tuorum om-
nium gaudium, & tui ipſius ſalutē. A te autem Do-
ctiſſime Domine Iohannes, amice chariſſime peto,
vt votum & gratulationem hanc, eo quo ſcripſi ani-
mo ſincero, accipias, & munuſculum hoc, ſi digni-
tatem ſpectes, perexiguum: Si vires & laborem me-
diocre: ſi animum amici magnum, boni
conſulas.

Soli Deo ter trino & vno Opt. Max. laus,
honor & gloria.